

Fahrenheit 451

De temperatuur waarop boeken branden en hormonen op hol slaan

Ilse Humblet

Fahrenheit 451 is een alternatief leesbevorderingsproject van Stichting Lezen dat mikt op een moeilijk te bereiken doelgroep: jongeren van 15 jaar en ouder uit het beroeps- en technisch onderwijs. Lezen is voor deze jongeren niet evident (cf. D'Haeninck e.a. in *VONK* 33/2). Bovendien is het beeld dat ze van lezen hebben vaak bepaald door een schoolse context van verplichting, opdracht en een zekere saaiheid. *Fahrenheit 451* heeft de ambitie om dat beeld bij te stellen en om de jongeren wat vaker naar een boek te doen grijpen. In deze bijdrage wil ik vertellen hoe dat lukt. Eerst leg ik uit wat het project precies inhoudt¹ en vervolgens licht ik toe hoe ik er op school mee werk en wat mijn bevindingen zijn.

ahrenheit 451 werkt aan het imago van boeken en lezen door de leeservaring een plek te geven in de leefwereld van jongeren. Het project vertrekt vanuit de interesse van de jongeren en kiest voor lage drempels. Geen verplichte literatuur maar een leuke website waar jongeren zelf een boek kunnen kiezen dat bij hen past. De site <www.boekenzoeker.be> is de interactieve ingang naar de leefwereld van jongeren (meer uitleg over de *Boekenzoeker* in bijlage 1).

FAHRENHEIT 451 SMALL EN EXTRA LARGE

Fahrenheit 451 start met een informatiedag op *Het andere Boek* in Antwerpen, waar het jaarprogramma uit de doeken wordt gedaan en de deelnemende scholen een map ontvangen met lessuggesties en praktische informatie over het programma.

Tijdens het eerste trimester worden de ingeschreven leerlingen uitgenodigd voor een warmmakertje van formaat en op maat. *Bekende Lezers* maken de jongeren tijdens een panelgesprek enthousiast voor boeken. Twee BL's (dit jaar Katja Retsin, Jan Schepens, Bart De Pauw, Veerle Dobbelaere en Nina Deman)

*In de namiddag heb ik
improvisatietheater
gedaan. Ik had nooit
gedacht dat ik zou
durven toneelspelen op
een podium voor
onbekende mensen.
't Was wel goed, maar
het had langer mogen
duren, één dag is
veel te kort.
Christopher (5 bso)*

Ik heb veel dingen bijgeleerd van deze workshops. Vooral het zelfvertrouwen dat ik heb gekregen door zelf gedichtjes te schrijven en voor te dragen.
Joeri (5 tso)

Ik dacht dat dichten niet voor iedereen was weggelegd, maar ik ontdekte het tegendeel. Iedereen dichtte erop los en er hing een aangename sfeer. In de namiddag mocht ik gaan rappen. Eerst had ik de indruk dat ik beter een ander thema gekozen had. Maar de begeleider, Quinten, de rapper van de groep ABN, bracht er een goede sfeer in. [...] Toen was het moment aangebroken om ons verhaal al rappend naar voor te brengen. Je kon ons nauwelijks onderscheiden van professionals. De ene deed het al wat beter dan de ander, maar het geheel was fantastisch. En natuurlijk lieten de supporters het ook niet afweten. Het was een heel boeiende dag waar ik goede herinneringen aan overgehouden heb. Alvast voor herhaling vatbaar. Ik kijk al uit naar de fuif.
Christophe (5 tso)

komen vertellen over hun leesleven: hun meeste gênante leeservaring (hardop lachen met een boek in de trein) of het meest ontroerende leesmoment (het dode konijntje in *Waterschapsheuvel*). Vier boeken zijn een leidraad voor het geanimeerde gesprek (dit jaar *Calypso* van Vincent Bal & Johan De Smet; *Lopen voor je leven* van Els Beerten; *Jongens en wetenschap* van Sven Speybrouck & Koen Fillet en *Heer der vliegen* van William Golding). Met de panelgesprekken wil het F451-team jongeren ervan overtuigen dat boeken ook gewoon leuk kunnen zijn.

Met dat gevoel wordt er dan in het tweede trimester op school aan de slag gegaan. De leerlingen volgen drie workshops in twee verschillende artistieke disciplines (beeld, beweging/dans, muziek, fotografie, nieuwe media, theater) die gekoppeld worden aan een bepaald boek (ze hebben de keuze uit vijf boeken). In fase 1 krijgen de deelnemende klassen elk eerst een workshop op hun eigen school. Vervolgens werken ze elk met hun klas aan enkele tussentijdse opdrachten. In fase 3 komen twee partnerklassen samen in een van de twee scholen en krijgen ze gedurende een hele dag workshops van drie docenten van Mooss².

Een voorbeeld: klas 1 van school A en klas 2 van school B kiezen voor het *@ntidepriboek* van Kathelijne de Brauwier. In fase 1 krijgen ze elk een workshop beweging/dans op hun eigen school: dat helpt namelijk tegen depressies! In fase 2 mailen de leerlingen antwoorden op vier vragen naar elkaar, onder andere *Waarvan word jij depri en wat doe je om eruit te geraken?* In fase 3 ontmoeten de twee klassen elkaar op een van beide scholen en kunnen ze in de voormiddag en in de namiddag kiezen uit drie workshops, in dit geval: beweging/dans, theater en muziek. De doelstelling van de workshops is de jongeren op een actieve manier, vanuit een andere invalshoek met literatuur in contact te brengen.

De jongeren worden ook af en toe verwend met extraatjes: keystrabs, stickers, badges en twee F451-kranten (*Laser*). Een camera van Stichting Lezen volgt het hele jaar door het project. Het resultaat, een minidocumentaire, wordt vertoond op het slotfeest in april. Op dat feest komen de jongeren ook nog eens op alle mogelijke manieren met literatuur in aanraking: een debat over lezen, een kortfilm, een message-party met voorgedrukte literaire fragmentjes of gedichtjes,...

Fahrenheit 451 vraagt een groot engagement van de school, de leerkracht en de jongeren. Omdat het aantal deelnemers voor *Fahrenheit 451 Extra Large* moet worden beperkt, is ook een *Small*-versie uitgewerkt om de scholen de kans te geven om volgens hun eigen noden en middelen te werken rond lezen en boeken (kostprijs per leerling XL: 15 euro; S: 1 euro).

HOE IN AANRAKING GEKOMEN MET HET PROJECT?

Toen ik op het einde van het schooljaar 2002 een informatiebrochure over *Fahrenheit 451* ontving, dacht ik meteen: daar wil ik zeker aan meewerken, want jongeren uit het technisch en beroepsonderwijs stimuleren om boeken te lezen was en is nog steeds iets wat mij erg bezighoudt. Ik geloof er namelijk sterk in dat ook jongeren die lezen tijdverspilling vinden ("valt niets mee te verdienen") toch geïnteresseerd kunnen raken als ze maar het juiste boek vinden. Maar daar ligt juist het grote probleem: hoe kan je als leerkracht elke leerling het 'juiste boek' aanraden? En die leemte heeft het *F451*-project volgens mij op een heel goede manier opgevuld.

Leerlingen uit 5 bso die in september toegaven nog nooit een boek gelezen te hebben en die er aan toevoegden dat ze dat ook niet echt van plan waren, hadden op het einde van het schooljaar meer dan drie (weliswaar dunne) boeken gelezen! De *Boekenzoeker* werd regelmatig geraadpleegd en om bepaalde boeken van een speciaal voor dit project uitgegeven reeks (door uitgeverij Averbode)³ werd zelfs gevochten! De leerlingen waren ook superenthousiast over de workshops en het slotfeest, maar ik vermoed dat dit eerder te maken had met het aanbod 'meisjes' dan met het aandeel literatuur. Maar heiligt het doel in dit specifieke geval de middelen niet?

F451 SPEELT IN OP VERSCHILLENDE TYPES VAN LEERLINGEN, VERSCHILLENDE SMAKEN EN VORKEUREN

Grosso modo kan ik 'mijn leerlingen' (tso tuinbouw en biotechniek, en bso tuinbouw), wat hun leesgedrag betreft, in vier categorieën onderverdelen en voor elke categorie heeft het project iets te bieden.

Ik heb veel bijgeleerd, zoals dat je op vele manieren duidelijk kan maken wat je wil en dat gedichten op verschillende manieren geïnterpreteerd kunnen worden. Ik heb maar 1 suggestie voor de organisatoren, de workshops zouden langer dan 1 dag moeten duren, zodat je meer workshops kan volgen en meer kan bijleren.
Tiffany (5 tso)

Het viel echt super mee, want ik hou van dansen en zeker als je vrienden erbij zijn. De meisjes waren heel tof en sommigen waren heel mooi. De sfeer in onze groep was zalig en ik heb toch wel iets bij geleerd. Het einde van de dag was eigenlijk triest, want ik moest al die schone meisjes achterlaten!
Christophe (4 tso)

In de voormiddag had ik besloten om te rappen met de zanger van ABN. In de namiddag heb ik circustechnieken gevolgd. [...] Het was één van de leukste uitstappen die ik met de school ooit gemaakt heb.
Nico (4 tso)

Ik heb me echt rot geamuseerd. Zeker met de groep waarin ik zat. Uiteindelijk hebben we in de namiddag een klein dansje geoefend. Er zijn veel meisjes naar komen kijken. Ik had wel een beetje schrik, maar als het gedaan was hebben we veel applaus gekregen. Ik zou dit nog veel meer willen doen. Zeker met zo'n mooie meisjes!
Kevin (4 tso)

- (1) *Leerlingen die graag en veel lezen.* Dit zijn de witte raven, enkele meisjes. Via de *Boekenzoeker* wordt hun smaak verruimd; ze lezen bijvoorbeeld ook al eens iets anders dan Dirk Bracke. De voor veel jongeren toch wel moeilijke overgang van jeugd- naar volwassenenliteratuur wordt ook vergemakkelijkt, omdat de boeken op de *Boekenzoeker*-website door elkaar staan.
- (2) *Leerlingen die eventueel wel willen lezen, maar niet weten wat.* Ook voor hen is de *Boekenzoeker* de ideale 'vindplaats'.
- (3) *Leerlingen die niet graag lezen, maar het wel doen omdat het moet.* Zij worden gestimuleerd, door enthousiaste verhalen van klasgenoten of door de panelgesprekken met Bekende Lezers. Na de *Dag met de BL's* vragen zoveel leerlingen spontaan om een van de besproken boeken te lezen dat ik met WACHTLIJSTEN moet werken!!!
- (4) *Leerlingen die lezen haten en alles proberen te doen om niet te moeten lezen* (o.a. besprekingen kopiëren van het internet). Hier ligt de echte uitdaging. Maar vooral via de negen dunne boekjes van Averbode lukt het om ook die leerlingen aan het lezen te krijgen. De boekjes hebben niet alleen hun omvang mee, maar ook de behandelde onderwerpen spreken hen aan, het gaat vaak over hun eigen herkenbare leefwereld. Bovendien blijken ze achteraf toch erg trots te zijn dat ze uiteindelijk toch een boek helemaal uitgelezen hebben.

OP WELKE MANIER WERK IK ERMEE?

In het begin van het schooljaar gaan we met de klas in het computerlokaal zoeken op de *Boekenzoeker*-website. De leerlingen kiezen twee boeken die ze graag zouden willen lezen. Vervolgens brengen we een bezoek aan de plaatselijke bibliotheek waarmee we zeer goed samenwerken. Als de bibliotheek te veraf gelegen is, kan de leerkracht ook zelf met het lijstje naar de bib gaan. Dat betekent echter nog meer (administratief) werk en een klassikaal bezoek aan de bib biedt ook het voordeel dat de leerlingen ter plaatse nog eens kunnen rondneuzen en vaak vragen om meer dan één boek uit te lenen.

We spreken een datum af waartegen de leerlingen het boek zullen lezen. De leerlingen uit het bso lezen minstens twee boeken per schooljaar en vullen een leduurfiche in die later ook nog mondeling kan worden toegelicht (zie een voorbeeld waarmee ik werk in bijlage 2). De leerlingen uit het tso lezen minimum drie boeken en maken een uitgebreidere boekbespreking waarin de inhoud, de personages, de structuur, het vertelperspectief, het thema etc. aan bod komen en die een plaats krijgt in hun leesdossier. Ze maken voor elk boek ook een verwerkingsopdracht, zoals bijvoorbeeld het ontwerpen van een andere cover (voor- en achterkant met korte inhoud en kritiek), een interview met het hoofdpersoon, het bedenken van drie/vier andere titels voor het boek en toelichten van de keuze,... (zie ook *Talent voor Taal* 4).

De leerlingen brengen het boek mee naar de klas en vertellen aan hun klasgenoten of ze het boek zouden aan- en/of afraden en waarom (cf. *Dagboek* op Canvas in Boekenbeursperiode). Op die manier maken ze hun klasgenoten vaak warm voor een boek. Daarnaast zijn er dan de vele bovenvermelde acties die ervoor zorgen dat we eigenlijk een heel schooljaar met onze neus in de boeken zitten, maar niet noodzakelijk op de traditionele manier.

Fahrenheit 451 is eigenlijk een positieve 'imagebuilding' voor lezen: lezen is niet voor saaie nerds, maar ook voor blitse, coole gasten en meisjes. Eigenlijk zou je kunnen stellen dat *Fahrenheit 451* indirect aanzet tot lezen, het stimuleert de hormonen⁴ die op hun beurt jongeren aan het lezen zetten.

Voor de leerkracht betekent het wel wat extra werk, maar resultaat verzekerd! Als je er het leerplan op naslaat, merk je al snel dat heel veel leerinhouden via het project gerealiseerd kunnen worden. Leerlingen leren o.a. tekstervarend te lezen, met behulp van de *Boekenzoeker*-website kunnen ze een persoonlijke leeslijst samenstellen, ze maken kennis met informatiekanalen (de bibliotheek, internet,...) en de bereidheid om literaire teksten te lezen en over hun eigen leeservaring te spreken groeit aanzienlijk. Daarnaast mogen we zeker ook de meerwaarde voor hun affectieve, sociale en motorische ontwikkeling niet vergeten. Een greep uit de teksten die de leerlingen vorig schooljaar schreven na de workshops leert al gauw dat er ook op dat vlak veel werd bereikt.

***Ik heb voor de
workshop graffiti
gekozen. Ik ben zeer
blij met mijn keuze,
omdat ik dankzij deze
workshop een nieuwe
hobby heb ontwikkeld.
Sinds die dag heb ik al
drie mooie, grote
bewerkte graffiti's
gemaakt in skateparcs
enzo. Ik vind het wel
spijtig dat het verboden
is.
Axel (3 tso)***

*Ilse Humblet
p/a KTA Horteco
De Bavaylei 116
1800 Vilvoorde
ilse.humblet@pandora.be*

Noten

- 1 *De informatie over het Fahrenheit 451-project is een sampling van alle teksten die ik gekregen heb van Ems Depreeuw, verantwoordelijke voor het project bij Stichting Lezen. Meer info: <www.fahrenheit451.be>.*
- 2 *Voor de uitwerking en de begeleiding van de educatieve workshops deed Stichting Lezen een beroep op Mooss vzw, een landelijke jeugddienst, erkend en gesubsidieerd door de Vlaamse overheid. Sinds 1981 is Mooss actief op het vlak van actieve kunsteducatie: het leren van en over kunsten via actieve artistieke expressie in de domeinen beeld, theater, dans, nieuwe media, fotografie en muziek.*
- 3 *Bij de start van het project werd aan uitgeverij Averbode gevraagd om een aantal romans uit te brengen voor moeilijke lezers uit technisch en beroepsonderwijs. Enkele boekjes van de reeks van negen vallen erg in de smaak bij leerlingen uit het beroepsonderwijs, ze zijn erg dun (minder dan 100 pagina's), ze ogen hip en de behandelde thema's spreken hen aan. Top vijf: Niets is alles wat hij zei van Nic Balthazar; Geluk in een pil van Martina De Ridder; Stefan Everts wereldkampioen van Willy Dewolf; Adres Hemelboog van Guillaume Gueraud en De Grap van Gerrit Janssens.*
- 4 *De contacten met leerlingen van andere scholen waren een echt succes. Na één dag workshops werd er met veel spijt afscheid genomen en op het slotfeest werd er op klaarlichte dag gedanst en dat zonder dat er een druppel alcohol geschonken werd!*

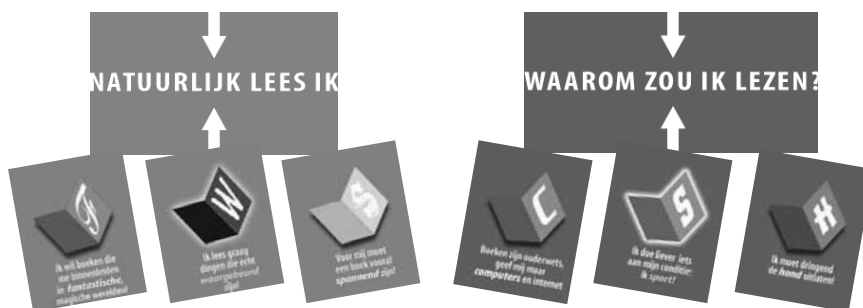
BIJLAGEN

BIJLAGE 1: DE BOEKENZOEKER

www.boekenzoeker.be

De *Boekenzoeker* is een website die jongeren van 15 tot 18 helpt bij het vinden van een boek. Een zoekmachine voor boeken. De site werd ontwikkeld voor het *Fahrenheit 451*-project van Stichting Lezen en kan door iedereen geraadpleegd worden.

Bezoekers worden van bij het begin geconfronteerd met een dilemma: 'Natuurlijk lees ik boeken!' of 'Waarom zou ik boeken lezen?'. Daarna peilt de site naar de interesses van de bezoekers. Lees je graag verhalen die echt gebeurd zijn? Of lees je liever boeken die spannend zijn? Maar misschien heb je helemaal geen zin in lezen omdat de liefde toch zoveel belangrijker is. Geen nood: de *Boekenzoeker* suggereert een aantal romantische boeken. Of misschien kijk je veel liever naar de film? Een lijstje verfilmd boeken is het resultaat. Daarnaast kan je ook boeken zoeken op titel, auteur of trefwoord.

De *Boekenzoeker* bevat een evenwichtige mix van boeken voor de jeugd en voor volwassenen, iets oudere en recente boeken, dikke en dunne boeken,... Naast romans is er ook aandacht voor websites, strips, kunstboeken, kranten en tijdschriften. Die keuze werd bewust gemaakt om het begrip 'lezen' te verruimen. Elke week is er een 'tip van de week' en zo wordt de site langzaamaan uitgebreid. Ook suggesties van jongeren, leerkrachten, bibliothecarissen helpen om de *Boekenzoeker*-bibliotheek te laten groeien.

Per boek verschijnen de bibliografische gegevens, mét het aantal pagina's, een afbeelding van de cover, een korte inhoud en een omschrijving waarom dat boek nu net een aanrader is. Af en toe wordt voor meer leesvoer doorverwezen naar een of andere website. Lezers kunnen ook commentaar toevoegen aan een boek. Was het boek superspannend, nam het je mee naar andere werelden of was het net bijzonder langdradig of te moeilijk geschreven. Zo kunnen anderen uit betrouwbare bron vernemen wat collega-lezers van het boek vonden.

Bij elk boek is er dus heel wat informatie te vinden. De *Boekenzoeker* is een ideaal instrument als je op zoek bent naar een boek dat bij je past.

BIJLAGE 2: VOORBEELD VAN EEN LECTUURFICHE

NAAM: ..... KLAS .....
 AFGEVEN OP (DATUM): .....

TITEL: .....
 AUTEUR: .....
 UITGEVERIJ: ..... AANTAL BLZ.: .....

A BOEKBESPREKING

- 1 Vat het verhaal kort samen.
- 2 Wat is het hoofdthema, wat zijn de motieven? (bv. liefde, corruptie, discriminatie, etc.) ?
- 3 Verklaar de titel.
- 4 Geef een korte beschrijving van een aantal belangrijke personages (uiterlijk, karakter, relatie tot andere personages).
- 5 Waar speelt het verhaal zich af?
- 6 Wanneer speelt het verhaal zich af?

B PERSOONLIJKE EVALUATIE

1 Algemene waardering

Omcirkel het cijfer dat je aan dit boek zou willen geven.

1   2   3   4   5   6   7   8   9   10

zeer slecht

zeer goed

★ ★ ★

*In welke mate ben je het eens of oneens met de volgende beweringen?
 Omcirkel een cijfer van 1 tot 10.*

2 Thema

Het hoofdthema van dit verhaal boeit mij.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
helemaal									helemaal
niet mee eens									mee eens

3 Personages

De meeste personages in dit verhaal worden op een geloofwaardige manier beschreven.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
helemaal									helemaal
niet mee eens									mee eens

4 Taalgebruik

De taal in dit verhaal spreekt mij aan.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
helemaal									helemaal
niet mee eens									mee eens

5 Betrokkenheid

Ik voel mij op een of andere manier betrokken bij de personages en/of de gebeurtenissen.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
helemaal									helemaal
niet mee eens									mee eens

6 Een aanrader

Ik zou anderen aanraden dit boek ook eens te lezen.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
helemaal									helemaal
niet mee eens									mee eens

T U S S E N D O O R

CENTRUM NASCHOLING ONDERWIJS

Het Centrum Nascholing Onderwijs (CNO) is een fusie van twee voormalige nascholingscentra, CBL en CvD, die deel uitmaakten van de verschillende universitaire instellingen die sinds 1 oktober 2003 de eengemaakte Universiteit Antwerpen vormen. Het CNO organiseert de komende maanden onder meer de volgende cursussen:

Taalbeschouwing: overgang basisonderwijs naar secundair onderwijs

Taalbeschouwing is toch meer dan spraakkunst? Hoeveel aandacht wordt in het basisonderwijs aan taalbeschouwing besteed? Dat zijn enkele vragen waarop deze nascholing een duidelijk antwoord wil geven. Er worden twee sessies ingericht: één voor leraren basisonderwijs en 1ste graad secundair onderwijs, en één voor leraren 2de graad so. Omdat het wenselijk is dat leraren elkaars concept en leerinhouden leren kennen, volgen alle deelnemers beide sessies.

BEGELEIDING: Ides Callebaut, Jan T'Sas & Mark Van Bavel

DATUM: woensdag 21 april 2004, van 14 tot 17.30 uur

Vakoverschrijdend

- Professionaliseren van vakgroepen

DATUM: woensdag 3 maart 2004, van 14 tot 17 uur

- Suïcidepreventie bij jongeren in scholen

DATUM: donderdag 4 maart 2004, van 9.30 tot 12.30 uur

- Basiscursus communicatie

DATA: donderdag 4 en vrijdag 19 maart 2004, van 9.30 tot 16.30 uur

- Omgaan met agressie op school

DATUM: 9 maart of 13 mei 2004, van 9.30 tot 16.30 uur

- Omgaan met depressie op school

DATUM : vrijdag 23 april 2004, van 9.30 tot 12.30 uur of van 14 tot 17 uur

- Faalangstbegeleiding – basistraining

DATUM : dinsdag 11 mei 2004, van 9.30 tot 16.30 uur

- Postacademische Vorming 'Socio-emotionele leerlingbegeleider in het so'

Deze opleiding wordt gespreid over twee jaar en bestaat elk jaar uit

12 verplichte cursusedagen + 1 keuzemodule.

START: september 2004

Remediëring

- Management van remediale hulp

DATUM: donderdag 11 maart 2004, van 9.30 tot 16.30 uur

INSCHRIJVINGEN EN INLICHTINGEN:

CNO, UA Campus Drie Eiken, Universiteitsplein 1, 2610 Wilrijk,

tel. (03)820 29 60, fax (03)820 29 57, E-MAIL cno@ua.ac.be

Het cursusaanbod is ook on line beschikbaar op <<http://www.ua.ac.be/cno>>.